

Hodnoty, na kterých stojíme

Přednáška pro účastníky festivalu Templfest,

Dům knihy Ostrava

Mons. Petr Piřha

10. dubna L. P. 2018

Nejprve si musíme ujasnit přítomnou situaci. Přednáška se koná v rámci akce nazvané *Templfest*. Jde tedy o *Slavnost chrámu*. Přihlédneme-li k pořadatelům, je jasné, že se jedná o jeruzalémský chrám. Samozřejmě nejde o budovu, ale o ideu. Tím je dáno i téma, protože na svátku chrámu je vhodné, ne-li jedině možné, mluvit o hodnotách. Hodnoty jsou nedělitelné, neměnné, všeobecně platné, garantované Bohem, a proto o nich nelze smlouvat, ani se nějak dohadovat. Naproti nim stojí ceny, které se dohadují a neustále mění. Jde přitom o dvojí svět. Pohled na kterékoli staré náměstí říká vše. Uprostřed stál kostel a kolem bylo prostranství, kde se konaly trhy. Hranice dvou světů byla dána prahem kostela. *Trh* je krásné české slovo. Kupci přinesou zboží, probíhá soutěž, často neurvalá, a výsledkem je, že někdo utrží pár grořů a jiný pár facek. Podvádí, lže a krade se tam o stořest. Proto je na náměstí také radnice či rychta, kde srovnají rozvářněné výtržníky. Povšimněte si, že chrám je zákonem určen, zatímco na trhu je ochránce zákona oddělen. Zákon je rovněž zcela jinak utvořen, je to zákon lidský.

V názvu přednášky je dále slovo *stojíme*. Otázkou je, kdo jsme to my? Určité to nejsem já sám a v žádném případě nehodlám mluvit za vás. Ono nejasné *my* může být různě široké. Jsme to my zde v sále, Evropané, Židé a křesťané, celé lidstvo? Myslím, že pořadatelé mají na mysli Evropu a toho se budu držet. Horří je to, že význam slovesa *stát* vůbec neodpovídá současné společnosti jako celku, pokud bychom tím nemyslili *stát na hlavě*. Vidíte tedy, že to v nejbliřších minutách nebudu mít lehké. V podstatě mi nezbývá, než nedělat žádné rozборы, nevést polemiky a přehlížet, že mohu být chytán za slovo, ale i za předpony a slabiky. I z důvodů časových musím přednést jen pár thezí, které jsou mým krédem, bez nároku, že je někdo přijme, a bez obav, že se někdo jiný rozčílí.

1. V současné krizově vyhocené situaci jde o člověka, obecně o člověka, jako o něho řlo od počátku a půjde až do konce času. Charles Darwin byl mimořádný pozorovatel, který si povřiml, že složitěřší organismy jsou vyřřší

vypěstlosti a odolnější pro přežití. Že v rámci jednoho druhu se uplatní lépe, tj. přežije, jedinec silnější, který zároveň je garantem stálého zdokonalování. S tímto wishfull thinking předpokladem podal skvěle ucelený a plausibilní popis vývoje druhů. Později se ukázalo, že to není tak automaticky jednoduché, ale slovu vědci si nikdo nedovolil říct, že je divné, když nesporně nižší organismy jako červi sežerou akademika a nezískali tím jeho vědecké poznání. Možná, že by to byl pro ně příliš velký vývojový krok, ale oni se neposunuli výš a dopředu, ani když slupli jeho manželku, sličnou jak míšeňská porculánová soška s červenými rtíky, blankytnýma očima a s bělostným čelem, kterého se jaktěživ nedotkla jediná myšlenka. Každý hajný, který viděl jelení říji, nemohl velkého učence brát vážně. Kruh devotně zírajících laní sledujících souboj dvou nejsilnějších samců, které jsou při tom oplodňovány ubohými jelínky-krejčíky, kteří se neodvážejí beknout, natož aby vstoupili na kolbiště. Jsou ještě nevyvinutí, ale jsou mladí, zpravidla i zdraví. Optimistický Darwin také nepomyslel, že pokrok nemusí být vždy k lepšímu, že existují pokročilá stádia chorob, pokročilý věk, degenerace apod.

Jak to bylo s vývojem člověka? Vyvinul se z kořene primátů jako odpočátku zvláštní druh. Jeho odlišnost spočívala v neobvyklé mohutnosti mozku, což se projevilo schopností myslet, spolu s níž vznikly i další zásadní schopnosti a vlastnosti druhu *Homo sapiens*. Ten byl odpočátku i *homo laquens, laborans*, atd. Byl také zodpovědný, a proto *asketikus* a *amans*. Člověk byl v říši zvířat vcelku nepřilíš silný, byl a zůstal všežravcem, žil a v proměněných tvarech žije v tlupách. Jeho vývoj se oproti ostatním živočichům neobyčejně zrychlil díky jeho myšlení. Málo si připomínáme některé kolosální objevy, které skokově měnily svět. Schopnost rozdělat oheň zajistila člověku bezpečnost. Vynález struny měl dvojí efekt. Předně jako tětiva luku umožnila zabíjet na dálku, což způsobilo plachost zvířat. Na druhé straně umožnila jeden druh hudby, a to ten, který podle apollonského mýtu zplodil matematiku.

K vědeckému pokroku je třeba poznamenat, že každý vynález mění celý svět včetně samotného vynálezce. Vždy to přinese zánik mnohého krásného a nová, jen zčásti předvídatelná nebezpečí. Nové vynálezy jako cokoli jiného mohou být využity k dobru nebo zneužity ke zlu, samy o sobě jsou neutrální a nesou jen své inherentní nebezpečí.

Vraťme se k vývoji člověka. Nezastavil se. V renesanci se objevuje *homo economicus*. Málo platné, že vše pro jeho vznik bylo předchozím vývojem připraveno. Vystoupí jako něco vývojově nového. Nelze říct, že dokonalejšího. *Homo economicus* je přímočarý, požívačný pragmatik usilující o moc zajišťovanou mohutností majetku. Je popsán ve dvou téměř stejně starých návodech, *Il pricipie* a *Il corteggiano*. Rodí se nová konzumní společnost. Merkantilizováno je vše, nakonec i spása, jak nám to nejjasněji vysvětlil Kalvín.

Vytváří se nový životní rámec a styl. Dochází ke změně náboženství a s tím přichází ruku v ruce i jiný hodnotový rámec. Na vrcholu hodnotové pyramidy stanuly peníze a moc. Je těžko určit zlomový bod dějin, ale poprava Ludvíka XVI. jako projev popravu monarchie a nastolení republiky je krokem od králů z *Boží milosti* k prezidentům z *vůle lidu* a z *Božího dopuštění*.

Dovolte mi nyní malý výklad o výchově. Změna hodnotové škály je doprovázena i změnou hierarchie ctností. Co se dříve považovalo za nectnost, dnes nevádí a ctnost je dokonce pranýřována. Protože ctnosti nejsou lidem vrozené, ale jsou to vlastnosti nabyté, musí k nim být vychovávaní a vedení. Výsledky merkantilizace všeho a názory konzumního liberalismu jsou zcela devastující. Nastupuje generace nepoužitelných lidí, neukázněných, nevzdělaných, bez skrupulí, výrazně nezodpovědných, a proto i neschopných vytvářet trvalé vztahy. Je to doložitelné posuny ve významu slov. *Milovat* je především *souložit, přítelkyně je současná konkubína, pro dítě* je možno užít slova *závazek*.

Dnešní situace je zcela jiná, než byly doby předchozí právě díky vědeckému pokroku. Vynález elektroniky změnil svět od základu a ve všem. Opět se nestalo nic úplně nového, ale síla, kterou to staré dostalo, je vševládná a nekontrolovatelná. Nebudu rozebírat jednotlivé fasety změny, aby nám neunikla podstata celku. Tou je, že nás elektronika uvedla do fiktivního světa. Jistě, už lidská řeč umožnila nejen dorozumívání, ale i lež a literaturu. Řeč umožnila, aby neexistující Don Quijote se stal nejznámějším španělským šlechticem všech dob a vymyšlený Hamlet nejproslulejším dánským králem. Divadlo a film jsou dalšími kroky. Dnes je ovšem fiktivní skutečnost běžným jevem. Televize umožňuje fiktivní účast na dění. V tom je její manipulační síla. Podává nám věrohodné přímé svědectví, které je určitě neúplné a často záměrně nepravdivé. Mobilní telefony nám dopřávají fiktivní přítomnost. Počítačové hry nás uvádějí do děje s možností do něho zasáhnout, a když se pro nás jeho vývoj stává nevýhodným, ukončit ho bez jakýchkoli důsledků a následků. Vede to k těžkým poruchám psychiky a mění to celkově mentalitu člověka. Nejtragičtější na tom je, že se podlamuje jeden z nejpodstatnějších rysů člověčenství, totiž zodpovědnost. Psychologové popisují případy lidí, u kterých rozmazaná hranice mezi reálným světem a fikcí vede k jejich záměně. Pro děti znalé kaskadérů je tragédie dělníka, který spadne z lešení, nepochopitelnou směšností. „Hele, proč nevstal?“

Postup fiktivizace se pozoruhodně vyvíjel v otázce peněz až k bizární ne-sktečnosti. Nejprve směnný obchod, kůzle za pytel pšenice, pytel ovsa za tři lokty plátna, sud vína za drahocenný šperk. Pak vznik oběživa ve tvaru dobře dělitelného vyhledávaného zboží, úlomky zlata či stříbra. Krok k bankovkám, státovkám a směnkám, které mají být podloženy zlatem.

Pak přijdou inflační krize a bankroty států, krachy na burzách jako projev fikce o podložení těchto fiktivních peněz a posléze pohyby na internetově řízených účtech, které nemají s realitou společného vůbec nic. Jsou to jen stíny nereálných brabenců označených jako + a -, které se obojí dají obchodovat. Vážné v této absurditě je, že v zápase o stíny s aktivním označením + a vytlačněním majitelů brabenců označených znamínkem - může vzniknout reálná válka. Obecně totiž lze říct, že primární skutečnost se vždycky prosadí proti skutečnosti fiktivní. Jako teolog jsem přesvědčen, že poslední soud, jako výrok o pravdě, bude mít charakter pádu fikcí na úroveň reality. Lidé, kteří se reality přidrželi, nepadnou vůbec, a ti, kdo se od ní dali vynést jenom málo, nepadnou nijak hluboko.

Elektronika lidem umožňuje, bohužel, daleko horší ambice. Počítá se s ní jako se silou schopnou vytvořit skutečnou světovládu. Propojuje celou planetu, umožňuje sledovat každý pohyb kteréhokoli člověka, je schopna provádět každodenně statistiky výroby, spotřeby, cen, majetku, porodnosti, úmrtnosti, zločinnosti, dobročinnosti, čehokoliv. Vláda úřadů byro-kracie se stává absolutní a může být soustředěna v rukou několika lidí, popřípadě i jednoho člověka, který bude neznám.

Nyní je chvíle vhodná pro uvedení hrůzného pojmu *globalizace*. Je to totiž stav, do kterého nás chce dostat nové náboženství, tajemná ruka ovládající trh a činící ze všech lidí stejně žijící, stejně uvažující otroky, součástky systémů řízení, vyměnitelné při sebemenší poruše (neposlušnosti) nebo opotřebení. Hlavně však bytosti bez práva rozhodovat se, vykonavatele rozkazů zbavené osobní zodpovědnosti. Nezapomínejme ani na okamžik, že žádný -ismus jaktěživo nikoho nezabil. Zabíjel někdo, nacista Rojko v Terezíně nebo komunista Mácha ve Valdicích. Vždy měli jméno i tvář stejně jako ti, které zabili. Globalizace je světová diktatura ze své podstaty vylučující demokracii.

Důležité je také vidět jasný rozdíl od zcela opačného pojmu *universalismus*, který charakterizuje křesťanství. Toto náboženství odlišuje se od tržního konzumismu vskutku ve všem. Křesťanský Bůh je *Někdo*, nikoli *něco*. Křesťanství nežije bojem o moc, ale shodou reprezentovanou harmonií Nejsvětější Trojice. Katolická církev přes své hierarchické uspořádání je plně demokratická. Papež je volen, konají se koncily. Katolická církev odpočátku činí rozdíl mezi mocí duchovní a světskou, tj. mezi církví a státem. Katolicismus se považuje za univerzální, všeobecné, tj. i jediné pravé z toho důvodu, že je homocentrické a při své obecnosti zcela a konkrétně bere v potaz jednotlivé lidi. Bez rozdílu národností či ras. Protože vychází od jednotlivců, je především hlasatelem úplné rovnosti před Bohem. Za druhé vychází z toho, co je všem lidem společné, aniž by porušovalo individuální rozlišnosti. Proto pak

zaručuje lidem svobodu rozhodování. Již Mojžíšův zákon není nařízením, nýbrž nabídnutou smlouvou, kterou nikdo nemusí přijmout. Nota bene příkázání Desatera jsou přes svou povrchovou jazykovou formu jen odhalením pravidel pro harmonické lidské soužití. Odvážuji se říct, že je to nejdokonalější ústava, jakou lidstvo zná. Zachování svobody rozhodování dává ovšem lidem onu zásadně důležitou zodpovědnost.

Je všeobecně známo, že křesťanství vyrostlo ze židovství. Vždy se k tomu hlásilo. Rozdíl těchto dvou odlišných náboženství spočívá v tomto. Starozákonní Hospodin, který nebyl nelítostný soudce, ale zvláště u proroků a v žalmech je opěvován jako nekonečně a nadmíru milosrdný a odpouštějící viny, zůstal Bohem nade vše povzneseným. V Novém zákoně vyšle přímo do pozemského běhu dějin svého Syna, který se deklaruje jako Syn člověka. Byl, jak víme, až příliš ve věci a jeho Otcí, i když ho k tomu vyslal, to nebylo lhostejné. Kristus lidem odhalí, co je lékem na bolesti a řešením problémů světa. Je to oběť přinesená z lásky k druhému, jdoucí až do sebevydání ve smrti. To je přesně opačný přístup, než jaký mají sobci v konzumním náboženství, kteří jsou nad věcí a diskutují o ceně života vyjádřené v penězích. Cena lidského života je totiž jen život, nejvyšší hodnota, největší důstojnost a jediné, na co člověk má právo. Kristovo shrnutí Desatera do dvojediného pravidla *Miluj Pána, svého Boha celým srdcem a celou vůlí a svého bližního jako sebe sama* je preambulí zmíněné ústavy. Tou je zaveden princip milosrdenství, které se týká i činů největších zločinců, kteří sáhnou po Božím právu o životě rozhodnout.

Prvým článkem mého kréda je přijetí křesťanského Boha, nejlidštějšího pravdivého Soudce nás všech, který soudí podle míry, tj. podle plnosti našeho zájmu o druhé, podle obětí pro ně. Je to soudce vskutku velkoryse milosrdný, neboť odpustí každému, kdo pochopí, že jednal tak špatně, že má být odsouzen, přizná to a dovolává se k soudci, který o člověku ví všechno. Kristus, označovaný jako *Král děsivé velebnosti*, je nejmilosrdnějším soudcem, protože z poslušnosti k Bohu Otcí přijal trest smrti z rukou viníků a nemstil se. Nesporně je to překvapivé a nepochopitelné. Problém je velmi subtilní. Existuje zákon, ať už Boží (přijatý) a přirozený nebo dohodnutý lidmi (tzv. pozitivní). Nezávislí soudci pak měří odchylku viníka od litery zákona. Soudce musí být nezávislý, což znamená, že žádným způsobem nesmí zákon libovolně posouvat pod jakýmkoli tlakem. Nevzdělaní právníci si píšou velmi složité, různě vykladatelné předpisy a dnes zcela zapomněli, že nejdůležitější na zákonech je záměr zákonodárce, chcete-li duch zákona. Samozvané judikáty proti liteře, ale především proti záměru zákonodárce jsou výrazem velmi svérázného pojetí nezávislosti soudců, kteří jsou nezávislí i vůči zákonům. Příčina tkví v tom, že soudce se zákonu nadřadí. Opět

úplně protichůdný postup známe z křesťanství. Kristus zákon dodržuje zcela přesně. V záměru zákonodárce ovšem zákon desek nejen naplní, ale radikálně ho prohloubí. Tím pádem se stává novým zákonodárcem. Dochází ale ještě k něčemu zásadnějšímu. Kristus je soudcem, který zákonem je. Tím nás poučil o tom, že zákon nestačí dodržovat. Je zapotřebí ho vyjadřovat, tj. žít jím jako vnitřním principem. Proto může prorok Ezechiel ohlašovat, že Bůh Izraelitům odejme srdce kamenné a dá jim srdce z masa a vepíše do nich svůj zákon. Stejně pak Kristus může označit své břemeno (a tím je zákon) za lehké, protože netíží, ale naopak přináší sílu. Nyní je čas k několika důležitým poznámkám. Co platí o zákoně, platí rovněž o demokracii. Demokracii nelze dodržovat, je třeba ji neustále vytvářet. Ze všeho, co bylo řečeno, vyplývá, že je marnou snahou tvůrců pozitivního zákonodárství adresovat je těm, kdo zákony porušují. Je třeba, aby oslovovalo, a to velmi stručně, lidi slušné jako vodítko pro správné jednání. Vysvětlil bych to následovně. Chceme-li z dítěte vychovat slušného člověka, musíme mu ozřejmit a vštípit principy slušnosti, obeznamit ho se základním záměrem zákonodárce. Dítě není možno vybavit pro život návodem k řešení všech možných situací, do kterých se v budoucnosti dostane. Stále početnější kazuistika pozitivního práva nikdy nepostihne a nezohlední všechno, ale změní zákon v nepřehlednou změť často protichůdných předpisů. Neslušní si vždy najdou štěrbinu pro své neslušné, ale i objektivně trestné činy, které nelze stíhat.

Vcelku je dnes kde komu jasné, že nežijeme v právním státě. Bůh jako jediný naprosto suverénní garant práva byl odstraněn. Zákonodárce může být, a většinou je, každý. Rozdíly právního názoru se řeší silou. Dnešní dezorientaci společnosti, která si uvědomuje tyto skutečnosti, vidím v tom, že zároveň opakuje nesmysl, že *práva jednoho končí tam, kde začínají práva druhého*. Výsledek: pětadvacetiletý borec vyčerpaný 1. místem v závodě Gladiátor a sedmnáctiletá prostitutka unavená čtyřmi klienty budou v autobuse sedět a nad nimi se bude klátit a padat osmdesátiletá stařenka, která se může držet jen jednou rukou, protože v druhé má dvě k chůzi potřebné francouzské hole.

Doufám, že jsem dostatečně popsal různá témata pro naši nastávající debatu. Řekl jsem však, že bude nejlépe, když sdělím jen holé teze svého životního creda. I v tom začnu ještě dost obšírně. Předpokládám, že zde jde především o problémy evropské. Musíme si proto ujasnit, co Evropa je. Evropa není pojem zeměpisný. Je to pojem náboženský. Jde o území vymezené křesťanstvím, které se projevuje určitou kulturou, včetně uspořádání společnosti. Je jistě útěšné, že křesťanství samo se zrodilo v příšerném zmatku pádu římského impéria, v době zániku jedné civilizace. Zrodilo se jako spojení židokřesťanského náboženství, řecké filosofie zahrnující ovšem veškerou vědu

a umění a římského práva. Vědomí o křesťanské identitě Evropy vyrůstalo dlouho a došlo k němu definitivně při obraně proti islámu.

Náboženství a potažmo na ně navázané civilizace vedou latentní, občas dramaticky vystupňovaný zápas o rozšíření svého teritoria. To je věc dobře známá z doby řecko-perských válek, kdy o křesťanství a islámu neměl nikdo ani tušení. Kdo stáli v té době proti sobě? Řecké státy vzájemně velmi odlišné, ale spojované olympskými bohy, a Persie se zbožštělým vladařem. Stála tak proti sobě řecká demokracie a perská despotie. Bitva svedená u Thermopyl rozhodla o tom, že Evropa zůstala oblastí demokracie, později opřené o křesťanství a Persie oblastí despotie ajatoláhů budoucího islámu. Pozoru hodné je na této bitvě trojí. Pár desítek mužů kolem krále Leonida se tři dny bránilo mnohonásobné přesile a útočníkům způsobilo děsivé ztráty. Druhé je, že do jednoho padli a nejpoučnější je, že tak učinili z důvodu, který byl vepsán na pamětní kámen vztýčený nad jejich hrobem: *Poutníče, zvěstuj Lakedaimonským, že my tu mrtvi ležíme, jak zákony kázaly nám.* Šlo o zákony občanské, tedy státní a vposledku kulturní a náboženské. To, co nám dnes nahání hrůzu, je, že současná Evropa žádného Leonida a žádné Lakedaimonské nemá. Je multikulturní, nemá žádnou identitu a obranu svěřuje profesionálním vojákům, protože základní občanská povinnost daná vojenskou přísahou při všeobecné vojenské povinnosti byla převedena na placení daní. Boj s islámskými fanatiky je už několik desetiletí prohrán.

Nyní přijdou ony teze, jako když se zatloukají hřebíky do rakve.

EU je byrokratickým projevem vítězné moci trhu. Je to uměle, a přitom velmi neuměle, vytvořené soustátí, jehož autoři přezíravě škrtli národní dějiny a kulturní odlišnosti. Toto silné monstrum je slabé po všech stránkách, dopouští se však na svých občanech hrubého násilí a podílí se na zločinech proti lidskosti. Jde především o tyto:

- 1) Zbavuje lidi svobodného rozhodování.
- 2) Zbavuje lidi plné zodpovědnosti.
- 3) Vytváří lidi neschopné myslet a mění je ve snadno manipulovatelné stádo.
- 4) Legalizuje vraždu, neboť povoluje lékařům provést na objednávku sebevraha jeho zabití. Povoluje jim kdykoli ukončit život nenarozených, kteří však už mají občanská práva. Výjimku tvoří jen lékařsky plně zdůvodněný a konziliárně doporučený potrat provedený pro záchranu života matky.
- 5) Znehodnocuje, potlačuje a marginalizuje přirozenou rodinu, čímž vylučuje předávání hodnot a výchovu dalších generací.
- 6) Zákonem ruší přirozenou polaritu mezi mužem a ženou, čímž působí další degradaci člověka, který je pohlavně určen. Domyšleno je to uvedení člověka na úroveň bezpohlavních organismů.
- 7) Vytvořením dalšího patra přerozdělování umožňuje nebývalou korupci,

nařizování norem a všestranné okrádání občanů.

8) Multikulturalismus je zločinem, protože působí morální libovůli a následný morální kolaps.

9) Vyžadovaná politická korektnost ruší svobodu slova.

10) Vyžadovaná práva menšin a různých hnutí legalizují v právním řádu EU vznik a působení nátlakových a rozkladných hnutí. Militantní lobby Zelených v oblasti hospodářství a lobby homosexuálů a feministek v oblasti mravní jsou toho dokladem.

Dámy a pánové, přátelé, lidé dobří, jde o člověka. Všechno ostatní se odvíjí od toho. Proto jsem se svobodně rozhodl pro křesťanství a budu bránit každého člověka, také sebe, protože jsem hrdý na to, že jsem člověkem a přeji si jím zůstat.